

GÜNEY AFRİKA'DA YERLİ HALKIN IRKÇILIKLA MÜCADELESİ

INDIGENOUS PEOPLE'S STRUGGLE AGAINST RACISM IN SOUTH AFRICA

КОМБИНАЦИЯ ВНУТРЕННЕГО РАСИЗМА В ЮЖНОЙ АФРИКЕ

Abbas KARAAĞAÇLI *
Ümran TURGUT **

ÖZ

Dünya üzerinde ırkçılık denince akla gelen ilk ülke Afrika'dır. Güney Afrika yerli halkının Apartheid rejiminin uyguladığı ırkçı politikaları karşısında verdiği direniş ve mücadele tüm dünya toplumunun hafızalarına kazınmıştır. Apartheid ırkçı beyaz azınlık iktidarı dayalı bir yönetim biçimi olup, ülkenin yerlilerini sınıfsal bir sömürüye maruz bırakan, insanca yaşama haklarını ellerinden alan bir sistemdir. Apartheid insan onurunu hiçe sayan uygulamalarıyla ülkede yaşayan yerli siyahilerin beyaz azınlığa ait hastane, okul, sosyal ortamlara girmelerine dahi izin vermiyor, yine beyaz azınlığın tekelinde bulunan fabrika ve firmalarda çalışan siyahî işçiler uluslararası standartların altında, birçok sosyal haklarından mahrum şekilde çalıştırılıyordu. Sınıf ayrımcılığı insanların evlerine kadar girmiş, siyahlarla beyazların evliliği yasaklanmış, polis evlere hatta yatak odalarına kadar girerek akıl almaz denetimler yapmıştır. 1953 yılında çıkarılan Bantu Yasası ırk ayrımcılığına dayanan eğitim sistemini getirmiştir. Bu eğitim politikası ülkede yaşayan siyahî- metis gençliği vasıfsız bir işgücü piyasası elemanı olarak yetiştirmeyi amaç edinmiştir.

Apartheid rejimi ülkede yaşayan yerli halkı kendi topraklarında bigâne duruma düşürmeyi hedeflemiştir. Tüm bu hak gasplarının karşısında direnişe geçen Güney Afrika yerli halkı uzun, sancılı ve zorlu sürecin sonunda haklarına kavuşabilmiştir. Burada yaşanan hak mücadelesi birçok ülke ve genç nesiller için öğretici ders niteliğindedir. Güney Afrika'da yaşanan ırkçılıkla mücadelenin yankıları tüm dünyaya yayılmış, direnişin baş aktörlerinden ve daha sonra ülkenin seçilmiş başkanı olacak olan Nelson Mandela'ya Nobel Barış Ödülünü kazandırmıştır.

Bu çalışmada, ırkçılık karşısında Güney Afrika'da yaşlı, genç hatta çocuk yaştaki yerlilerin büyük bedeller ödeyerek yaptığı direniş ve mücadele aktarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: ırkçılık, Güney Afrika, zenci, devrim, mücadele

ABSTRACT

Africa is the first country to come to mind when it comes to racism. The resistance and struggle of the indigenous people of South Africa against the racist policies of the Apartheid regime has been engraved in the memory of the whole world. Apartheid is a form of government based on racist white minority power, a system that takes the natives of the country into class exploitation and takes their rights to human life. Apartheid disregards human dignity and does not allow domestic black people living in the country to enter into a

*ORCID:0000-0002-4476-6572, Dr.Öğr.Üyesi, Giresun Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi, kara_agacli@yahoo.com.

** ORCID: 0000-0002-0455-5359, Yüksek Lisans, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı, imran.turgut@giresun.edu.tr

hospital, school, social environment of the white minority. Class discrimination has entered people's homes, the marriage of blacks and whites has been banned, and the police have carried out uncontrollable inspections, entering homes or even bedrooms. The Bantu Law introduced in 1953 introduced a system of education based on racial discrimination. This education policy aims to educate the youth living in the country as an unskilled labor market member.

The apartheid regime aims to reduce the indigenous people living in the country to their own land. The indigenous people of South Africa, who have resisted against all these rightful usages, were able to gain their rights after a long, painful and difficult period. The struggle for rights is a tutorial for many countries and young generations. The repercussions of the struggle against racism in South Africa have won the Nobel Peace Prize for Nelson Mandela, who has spread all over the world.

In this study, the resistance and struggle against the racism in South Africa by paying the large amounts of elderly, young and even young children are tried to be conveyed.

Keyword: racism, South Africa, african, revolution, struggle

АННОТАЦИЯ

Африка является первой страной, которая приходит на ум, когда дело доходит до расизма. Сопrotивление и борьба коренных народов Южной Африки против расистской политики режима апартеида были запечатлены в памяти всего мира. Апартеид - это форма правления, основанная на расистской власти белого меньшинства, система, которая переводит жителей страны в классовую эксплуатацию и отдает их права на человеческую жизнь. Апартеид игнорирует человеческое достоинство и не позволяет домашним чернокожим, проживающим в стране, попадать в больницу, школу, социальную среду белого меньшинства. Классовая дискриминация проникла в дома людей, брак черных и белых был запрещен, и полиция провела неконтролируемые проверки, входя в дома или даже спальни. Закон о банту, принятый в 1953 году, ввел систему образования, основанную на расовой дискриминации. Эта образовательная политика направлена на обучение молодежи, проживающей в стране, как неквалифицированного участника рынка труда.

Режим апартеида направлен на то, чтобы сократить коренное население, проживающее в стране, на свою собственную землю. Коренные жители Южной Африки, которые сопротивлялись всем этим законным обычаям, смогли обрести свои права после долгого, мучительного и трудного периода. Борьба за права - это учебное пособие для многих стран и молодого поколения. Последствия борьбы против расизма в Южной Африке завоевали Нобелевскую премию мира для Нельсона Манделы, который распространился по всему миру.

В этом исследовании пытались передать сопротивление и борьбу против расизма в Южной Африке, выплачивая большое количество пожилых, маленьких и даже маленьких детей.

Ключевые слова: расизм, южная африка, африка, революция, боевые действия

GİRİŞ

1.Güney Afrika'nın Tarihine Kısa Bir Bakış

Avrupalılar tarafından henüz varlığı bilinmeyen Güney Afrika, 1488 tarihinde Portekizli denizci ve kâşif Bartolomeu Dias'ın³ Afrika'nın güney ucu olan Ümit Burnu'nu ilk kez gemi ile dolaşması sonucu keşfedilmiştir. Bu tarihten sonra Avrupalılar için yeni bir Hindistan yolu olan Ümit Burnu stratejik açıdan büyük önem kazanmıştır. Avrupa'dan Hindistan'a sefer yapan Hollanda, İspanyol, Portekizli ve İngiliz gemiciler için Güney Afrika sahilleri artık bir uğrak noktası olmuştur.

Güney Afrika'nın sömürü tarihi çok eskilere dayanmaktadır. 1652'de Kapus kolonisini kuran Hollandalılar tarafından sömürgeci faaliyetlerin başladığı ülkede, koloni kuzey ve doğuya geçerken yerel halkı vahşice katletmiş ve burada 3 ayrı cumhuriyet kurmuştur. 19. yüzyıla gelindiğinde İngilizler tarafından ele geçirilen ülkede bu üç bölge Kapus Kolonisi ile birlikte Güney Afrika adı altında birleşerek İngiltere'ye bağlandı. Bu

³Portekizli denizci ve kâşif. Bkz. <https://www.history.com/topics/exploration/bartolomeu-dias>

birlik 1961 yılına kadar Britanya Uluslar Topluluğu üyesiydi. Bu tarihte Asya ve Afrika devletlerinin karşı çıkması üzerine örgütten çıkmak zorunda kalmış ve böylece Haziran 1961’te Güney Afrika Cumhuriyeti resmîyet kazanmıştır.

Ülkenin yerel adı Suid Afrika olup Cumhuriyet ile yönetilmektedir. İdari bakımdan dört eyalete ayrılan ülkede yürütmenin başkenti Pretoria, yasamanın başkenti Cape Town, yargının başkenti ise Bloem Fontein’dir.⁴

Afrika kıtasının güney kısmının yaklaşık yarısını kapsayan Güney Afrika Cumhuriyeti, güneyinde Atlas ve Hint okyanusu, Kuzeyinde Namıbia, Botsuana, Zimbabve, kuzeydoğusunda Mozambik ve Siaziland ile komşudur.

Ülkenin etnik yapısını %79 ‘u siyahlar, %9,1 beyazlar, %8,8 melezler, %2,4 Asya-Hint asıllılar oluşturmakta olup; ülkede Afrikaans, İngilizce, IsiNdebele, Sepedi, Sesetho, Swazi, Xitsonga, Setswana, Tshvenda, IsiXhosa ve IsiZulu dilleri konuşulmaktadır⁵. Ülke insanının % 62’si Protestan Hıristiyanlardan olup, kalanı Müslüman, animist ve Hindu mezheplerine bağlıdır.

Nüfusun çoğunluğuna sahip olan yerli Güney Afrika halkı, şiddetli bir şekilde beyaz azınlığın ırk ayrımına maruz kalmalarıyla dünyada hafızalara kazanmıştır. Bu çalışmada Güney Afrikalıların ırkçılıkla mücadelesi çeşitli boyutlarıyla ele alınmıştır.

2.Afrika Yerli Halkının Irkçılıkla Mücadelesi

Sömürgeciliğin gelişmesine paralel olarak Batı’nın yüzünü başka toplumlara çevirmesiyle birlikte insanların sınıflandırılmasında kendisinden farklı olanın ilk görünüşte dikkat çeken özelliği, yani derisinin rengi ilk bilimsel kıstas olarak kullanılmıştır (Blackwood, 1930). 17. yüzyılın sonlarından itibaren Avrupalıların Afrika üzerindeki sömürgecilik faaliyetleri sonucu ırkçılık düşüncesi de hızla yayılmaya başlamış, insanların derisinin rengine göre sınıflandırılması yöntemi Afrika halkı üzerinde hegemonya kurmak isteyenlerin gerekçesi olarak sunulmuştur.

Güney Afrika Cumhuriyetinin resmen kurulmasından sonra ülkede Apartheide (ırkçı beyaz azınlık iktidarı) dayalı bir yönetim biçimi hâkim olmuştur. Apartheid sisteminin adeta ülkenin resmi ideolojisi haline geldiği bu dönemde devlet yönetiminde söz sahibi olan azınlıklar ülke topraklarının %87 ‘sini elinde bulundururken, ülke nüfusunun % 80’ini oluşturan siyahlar toprakların yalnızca %13’ünü ekip biçebiliyorlardı. Sınıfsal sömürü ve ırk ayrımının bileşenlerinden oluşan Apartheid yalnız Afrikalılar değil, aynı zamanda Asyalı ve melez halkı da kapsamaktaydı. Bunlar beyaz azınlığa ait olan hastane, eğitim kurumları ve diğer sosyal tesislerden faydalanamadığı gibi yaşamın bütün sahalarından dışlanıyorlardı. İş hayatında siyahî işçilere hiçbir hak tanınmıyor, ülkede faaliyet gösteren tekeller ve firmalar bu işçileri uluslararası standartların çok altında bir ücretle çalıştırıyorlardı.

Güney Afrika Cumhuriyeti’nde 1933 yılından itibaren sanayileşme başlamış, 1940’lı yıllarda İngiltere ve Amerikan yatırımları sayesinde büyük ilerleme kaydedilmiştir. Bu süreçte fabrikalarda doğan işgücü ihtiyacını karşılamak üzere yerli halkın fabrikalarda çalışması gündeme gelmiş, ancak yönetim bu işçilerin şehirde iskân etmelerine karşı çıkmış, onlara geçici oturma izni vererek her türlü mülk edinme haklarını ellerinden almıştır.

Ülkede büyük bir kitleyi oluşturan siyahîlerin yaşamı çok kötü şartlarda sürmekte, beyaz azınlığın vahşice saldırıları, ırkçı politikaları ve güç odaklarını elden bırakmamak için günden güne artan baskı ve zulümleri büyük bir kurtuluş hareketini tetiklemiştir. 1941 yılının başlarından itibaren Afrikalılar yürüyüşler ve protestolarla bu uygulamalara karşı çıkmaya başlamışlardır. Maden İşçileri Birliği’nin (A.M.W.U)⁶ kurucusu Komünist lider J.B. Marks önderliğinde yaşam koşullarının zorlaşması ve pahalılık protesto edilmiştir. Ekim 1941’te yine bu örgütün liderliğinde büyük bir yürüyüş ve genel grev gerçekleştirilmiştir.

Ocak 1942’de Dr. Molan öncülüğünde Nasyonalist Partinin hazırladığı anayasa taslağı Hıristiyan milli bir devletin, yalnız Afrikaner⁷’in kurulmasını öngörmüştür. Bu tarihten itibaren beyaz azınlığın insanlık dışı ırkçı tutumu giderek örgütlü bir hal almaya başlamıştır. 1948 yılında yapılan seçimlerde Nasyonalist Afrikaner Partisi iktidara gelmiştir. Bu hükümet ilk defa Apartheid’i, yani belli bir bölgede belli bir soyun egemenliğinin

⁴ <http://www.mfa.gov.tr/guney-afrika-kunyesi.tr.mfa>

⁵ <http://www.mfa.gov.tr/guney-afrika-kunyesi.tr.mfa>

⁶ Afrikan Mine Workers Union

⁷ Afrika Ner: Hollandalı muhacirler tarafından oluşturulan yalnızca Afrikanca konuşulan dil çerçevesinde ayrılıkçı bir harekettir.

kurulmasını öngören uygulamayı yürürlüğe koydu. Apartheid şehirde oturan zenci Güney Afrika halkını kendi ülke ve topraklarında bigâne durumuna düşürmeyi hedefliyordu.

Şiddet ve baskının en bariz şekilde görüldüğü bu ırkçı rejimin uygulamaları hakkında Marian Cornon şu tespitlerde bulunmuştur : “Apartheid’in ekonomik yönleri siyasal yönlerinden daha çok tanınmıştır. Beyazlar 1950 yılında ülke nüfusunun %20’sini oluşturmaktaydı. Bu sayı 1970’de %18, 1975’te %16’ya düşmüştür. Hâlbuki azınlık olan bu beyazlar gelirin %75’ni elde ediyorlardı. Güney Afrika Cumhuriyeti ırkçılığın bir kurum ve sosyal yapı olarak uygulandığı dünyadaki tek devlettir. Yönetimin insanların rengine göre uygulandığı nadir bir ülkedir” (Cornon, 1987, s. 275).

İktidar artık ırk ayrımcılığının siyasal, ekonomik ve sosyal yaşamın hemen her alanına yaydığı, siyahların tüm haklarını kontrol altına aldığı yasaları parlamentodan geçirmeye başlamıştır. Birçok alanda çıkarılan ve uzun bir liste oluşturan bu yasaların bazılarını sıralamak Apartheid uygulaması hakkında fikir verici olacaktır. Örneğin 1949 yılında çıkarılan 55 nolu yasaya göre beyazlarla evlenmek siyahlara yasaklanmıştır. 1950’de çıkarılan 21 nolu yasa ile siyahlar ve beyazlar arasındaki cinsel ilişki yasaklanmıştır. Bu konuda polis aktif ve oldukça sert bir denetim uygulamış, evlere, hatta yatak odalarına kadar baskın yapmıştır⁸.

1953 yılında çıkarılan Bantu Eğitim Yasası ırk ayrımcılığına dayanan eğitim sisteminin kurallarını getirmekteydi. Bu yasa ile ırkçı rejim eğitime ilişkin tüm yasal düzenlemeleri bir bütün halinde sistemleştirmiştir. Bantu eğitim politikasının amacı, Siyah ve Metis gençliğini vasıfsız bir işgücü piyasasında eğitmek ve beyazların tek refahını ve Güney Afrikalıların toplam kontrolünü sağlamaktır. Bantu okullarında, siyah gençler anadillerinde eğitim gördü, ancak eğitim erkekler için anadil ve tarım, kızlar için dikiş ve örgü ile sınırlıdır. Gelecekteki çiftçilerin çocukları hiçbir matematik veya bilim bilgisi olmadan ve zar zor okuyabilmiştir. 1956’da okul ayrımı "kabile" ilan edilen üniversitelerde de uygulanmıştır.⁹

1950’lilerde bu ırkçı rejime karşı ülkede mücadele eden kuruluşlar ortak çalışmalar yapmak üzere birleşmişlerdir. Birliğin üyeleri ANC Afrika Ulusal Kongresi, GA Hint Kongresi, Renkli Halklar Örgütü, Ticaret Sendikaları ve GA Demokratlar Kongresidir (ırkçılığa karşı olan beyazlardan oluşmaktadır). Birlik ırkçı rejime karşı halkın taleplerini saptayarak hazırlanan Özgürlük Bildirgesini 1955 yılında kabul etmiştir. Siyahların sosyal ve siyasal alanda eşitliğini dile getiren bildirge, özgürlük döneminde oluşturulması planlanan anayasaya temel teşkil etmektedir. Güney Afrika Hükümeti Birlik Kongresi hareketini vatana ihanet ve hükümeti yıkma amaçlı bir örgütlenme olarak değerlendirerek kongre üyelerini yargılamaya başlamıştır. Başta Nelson Mandela ve arkadaşları olmak üzere 156 üyenin yargılaması 1956’dan 1961’e kadar sürmüş, iddialar kanıtlanamadığı için tüm yargılananlar beraat etmiştir¹⁰.

Güney Afrika’da siyahların ırkçılıkla mücadelesinde bir dönüm noktası olarak görülen olay Sharpeville katliamıdır. 21 Mart 1961’de ülkenin Johannesburg kenti yakınlarındaki Sharpeville kara kasabasında Pan Afrikanist Kongre (PAC) üyesi bir grup kimlik kartlarını protesto etmek için şiddet içermeyen bir yürüyüş düzenlemiştir. Kimlik kartlarını polis merkezine götürüp tutuklanmayı amaçlayan grup polis merkezi binasının dışında toplanmıştır. Ancak bu sırada polisin gruba ateş açması sonucu 69 kişi hayatını kaybederken, 180 kişi de yaralanmıştır¹¹. Sharpeville katliamının gerek yurtiçinde gerekse yurtdışında yankıları oldukça büyük olurken ırkçı yönetime karşı nefret dalgaları hızla yayılmaya başlamıştır. Birleşmiş Milletler de 1 Nisan 1960 tarihli kararıyla Apartheid’i insanlığa karşı suç ilan ederek kinamış ve hükümeti ırkçı politikaları terk etmeye çağırmıştır¹².

Güney Afrika ile ilgili Birleşmiş Milletleri harekete geçiren bir başka olaya Rivonia davasıdır. Sharpeville katliamından sonra siyahilerin oluşturduğu ANC ve PAC örgütleri silahlı eylemlere girişmiştir. Bu eylemler sırasında meydana gelen sabotajlar nedeniyle hükümet bir yasa hazırlayarak eylemcilere büyük cezalar öngörmüştür. Mayıs 1963’te çıkarılan yasayla sanıkların mahkemeye çıkarılmadan 90 gün tutuklu kalmalarının önünü açarken, güvenlik güçlerine de hat safhada eylem serbestisi tanımıştır.

⁸ <https://t24.com.tr/haber/guney-afrikada-neler-olmustu-1,219930>

⁹ Apartheid Altında Eğitim, <http://www.axl.cefan.ulaval.ca/afrique/afriquesud-2Hst.htm>

¹⁰ <https://t24.com.tr/haber/guney-afrikada-neler-olmustu-1,219930>

¹¹ <https://www.history.com/this-day-in-history/massacre-in-sharpeville>

¹² Güvenlik Konseyi kararları için bkz: <<http://www.un.org/documents/scres.htm>>

1964'ün sonuna gelindiğinde tutukluluk hali 90 günden 180 güne çıkarılmıştır. Bu yasaların uygulanmasıyla birlikte siyasal tutukluların sayısında da büyük artış olmuştur. 1965'te 48 olan tutuklu sayısı 1967'de 568 bin kişiye ulaşmıştır. Tutuklananlar arasında ANC liderlerinden Nelson Mandela'nın yanı sıra Walter Sisulu ve Govan Mbeki Raymond Mhlaba, Dennid Goldberg, Ahmet Kathrada, Elias Motsoaledi ve Andrew Mlangeni gibi önemli isimler bulunuyordu.

Bu kişiler; sabotaj düzenlemek, hükümeti devirmek için silahlı devrim tasarlamak ve ülkenin yabancı güçlerce işgali için hazırlık yapmakla ve ayrıca komünist olmakla suçlanmaktaydılar (Uçkan, 1986, s. 165). 1964'te sonuçlanan davada Nelson Mandela ve arkadaşları ömür boyu hapse mahkûm edilmişlerdir. Haziran 1963-1965 yılları arasında Güney Afrika askeri mahkemeleri 281 idam hükmü vermiş, bunlardan 194'ü infaz edilmiştir.

Sıkıyönetimin gece sekizden sonra sokağa çıkma yasağı uygulamasıyla gece gizlice gözaltına alınmalar, insanların mahkemeye çıkarılmadan hapse atılmaları, ücretlerin düşüklüğü gibi sorunlar devam ederken; devletin okullarında zenci çocuklardan alınan ücretlerin fahiş bir şekilde yükselmesi nedeniyle Haziran 1976'da ortaokul ve lisede okuyan çocuklarla üniversiteli gençlerden oluşan bir grup, tıp öğrencisi Steve Biko önderliğinde Stewo şehrinde barışçıl protesto yürüyüşlerini başlatmıştır.

İktidarın ırkçı rejimi doğrultusunda hareket eden polis öğrencilere karşı büyük bir şiddet uygulamış, üzerlerine ateş açarak 20 çocuğun ölümüne sebep olmuştur. Binden fazla öğrenci yaralanmıştır. Polisin katlettiği ilk çocuk 13 yaşındaki Hector Pietson adında bir ortaokul öğrencisidir. Stewo ve diğer ilçelerdeki protestolarda toplam 575 insan hayatını kaybetmiştir¹³. Bu katliam bütün dünya halklarının ırkçılıkla mücadele tarihine "Kanlı Çarşamba" adıyla geçmiştir.

Zenci Bilinci Hareketi'ni kuran ve Stewo direnişçilerinin öncülerinden olan Steve Biko 1977'de tutuklanmış, cezaevinde işkence sonucu öldürülmüştür¹⁴. Bu vahşi cinayetten sonra onun adını tüm dünya duymuş, filme konu olan bu olay ırk ayrımcılığına karşı tepkilerin tüm kıtalara yayılmasını sağlamıştır.

Güney Afrika'nın bütün şehirlerine, kasabalarına ve köyelerine yayılmaya başlayan devrim coşkusu insanlardaki ölüm korkusunu yenmiş, dünyanın modern silah ve teçhizatına sahip orduyu ve güvenlik güçlerini çaresiz bırakmıştır. Dünya kamuoyunun da desteğiyle, elinde sopası, açlıktan derisi kemiğine yapışmış ama yüreği emperyalist ve onların destekçilerine mücadele ateşiyle yanan yerliler karşısında Amerika ve İngiltere'nin desteğine rağmen ırkçı rejim başarılı olamamıştır.

1990'lara gelindiğinde ANC (Afrika Ulusal Kongresi) yasallaşmış, ANC önderi Nelson Mandela 11 Nisan 1990 günü, 27 yıl süren hapislikten sonra serbest bırakılmıştır. Güney Afrika'nın sistemi olacağı konusunda ANC ve diğer siyasi partilerle görüşmeler yapılmaya başlanmış, Apartheid sistemini düzenleyen yasalar iptal edilmiştir. Ancak bu görüşmeler sırasında yeni düzenlemeler yapıp yürürlüğe koyulduğu sırada bile direnişçilerle hükümet güçleri arasında şiddetli çatışmalar devam etmiştir. 1990-1994 aralığında 14.300 kişinin öldüğü kayıtlara geçmiştir¹⁵.

1991'in sonuna gelindiğinde yeni bir anayasa yapılabileceği kadar geçici hükümetin görevi devralması hususunda taraflar arasında anlaşmaya varılan Güney Afrika'da görüşmeler zaman zaman kesintiye uğramış olsa bile 1993'te yeni anayasa konusunda uzlaşma sağlanmıştır.

27 Nisan 1994'te ülkede ilk demokratik seçimler gerçekleştirilmiş olup, Nelson Mandela liderliğindeki ANC oyların çoğunluğunu alarak Ulusal Birlik Hükümeti'ni kurmuştur. Böylece demokratik seçimle gelen ilk başkan olan Nelson Mandela, yardımcılarını da F.W De Klerk ve Thabo Mbeki olmuştur.

Nelson Mandela yönetimindeki Güney Afrika Cumhuriyeti işsizlikten ekonomiye, etnik çatışmaların doğurduğu şiddete kadar birçok sorunla baş başa kalmıştır. Halkın en çok önemsedığı yıllarca süren ırkçı yönetim sırasında işlenen insanlık suçlarının sorumlularının yargı önüne çıkarılmasıydı. Mandela, toplumun bu beklentisini karşılamak üzere Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu girişimini başlatmıştır. Mandela göreve geldikten sonra Apartheid rejimine kin beslemek yerine ülkedeki beyazları da kucaklamış, dünya liderleri arasında kendisine büyük hayranlık uyandırmıştır. O bu tutumu, Güney Afrika'da verdiği hak ve eşitlik mücadelesi nedeniyle 1993 yılında Nobel Barış Ödülü'ne layık görülmüştür.

¹³ <https://daniellehistory12.weebly.com/soweto-massacre.html>

¹⁴ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/guney-afrika-nin-isyan-mahallesi-soweto-15008164>

¹⁵ Nazım Tural: <https://t24.com.tr/haber/guney-afrikada-neler-olmustu-1,219930>

3.Güney Afrika'da Son Durum

Güney Afrika bugün dünyanın en büyük ikinci altın üreticisi ve Afrika kıtasının en büyük ekonomisine sahip ülke konumundadır. Anadolu Ajansı'nın¹⁶ Afrika merkezli Afrasia Bank tarafından yayınlanan "2018 Afrika Varlık Raporu"ndan derlediği bilgilere göre, 2007-2017 dönemini kapsayan 10 yıllık süreçte Afrika'da ekonomik varlık düzeyi yüzde 13 arttı. Ancak yaşanan bu olumlu gelişmelere rağmen ülkede gelir adaletsizliği oranının oldukça yüksek olduğu saptanmıştır. Güney Afrika'da her ne kadar siyasi eşitlik sağlanmış olsa da son yıllarda ülkeden gelen haberlere göre zenci halkın ekonomik eşitlikten yoksun kaldığı anlaşılmaktadır. Günümüzde beyazların tekelinde bulunan maden ocaklarında yerli halk çalışmaktadır. Bölgede yapılan araştırmalarda bu tekellerin işçilerin haklarını ihlal ettiği ortaya koyulmuştur.

Konuyla ilgili olarak bağımsız ve kar amacı gütmeyen bir araştırma kuruluşu olan Swedwatch 600 kişiyi kapsayan bir anket çalışması yapmış, ulaştığı sonuçları bir rapor halinde kamuoyuna duyurmuştur. Maliyetlerin Taşınması başlıklı bu rapora göre¹⁷ ;

-Araştırmaya katılanların %67'si maden tekellerinin topraklarına el koyduğunu kendilerine herhangi bir bedel ödemediğini ifade ediyor.

-Halkın %64'ü maden tekellerinin ocaklar açmasının toplumu olumsuz etkilediğini,

-Halkın %62'si bu ocakların suyun kalitesini düşürdüğünü,

-Halkın %72'si de tekellerin maden çıkarma çalışmalarını başlatmasından sonra yaşamının olumsuz etkilendiğini ifade ediyor.

Ayrıca maden tekellerinin işçilerle kısa vadeli sözleşme yaptıkları, kadınların haklarını ihlal ettikleri belirtilen raporda “ Pek çok kadın cinsel istismara ve saldırıya uğrama korkusuyla yaşıyor. İşe girmelerinin karşılığında cinsel ilişki veya rüşvet vermeye zorlanıyor” ifadelerine de yer verilmiştir.

Sonuç

Gelinen noktada ırkçı rejimin uyguladığı katliamlar sonucu Güney Afrika tabanından yükselen direniş ve mücadele azmi politik zemini değiştirmekte önemli bir etken olmuştur. Tüm dünyanın hafızasına tarihi bir leke olarak kazınan Apartheid yönetimi yerli halkın devrimci mücadelesi karşısında varlığını yitirmiştir.

Güney Afrika halkının ırkçılıkla mücadelesi bazı şehirlere kurulan müzelerle toplumun belleğine kazınmış, bu müzelerde ülkede yaşananlar ve ırk ayrımcılığının tarihi süreci zengin görsel malzemelerle sergilenmektedir. Johannesburg'da kurulan İrk Ayrımcılığı Müzesi'nde Güney Afrika'nın 90'lı yıllara kadar sürdürdüğü, dünyada örneği görülmemiş, acımasız politikalar tüm aşamalarıyla yansıtılmaktadır.

Zencilere direniş ruhunu kazandıran Soweto Ayaklanması'nda 13 yaşında öldürülen Hector Pietson'ın anısı da Soweto şehrinde kurulan Hector Pietson Müzesi'nde yaşatılmaktadır. Müzede tüm çatışma süreci görsel malzemelerle sunulmaktadır.

Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu başkanlığı sürecinde yaptığı çalışmalarda gösterdiği çabalar sonucu Nobel Barış ödülüne layık görülen Nelson Mandela'nın Orlondo West'te bulunan evi de bugün müze haline getirilmiştir. Bu müze evde Mandela'ya ait çok sayıda anı ve kişisel eşyalar sergilenmektedir.

Güney Afrika'da büyük bedeller ödenerek siyasi eşitlik sağlanmış olsa da tam bir ekonomik özgürlüğün sağlanmadığı görülmüştür. Yerli halktan oluşan işçi sınıfının ekonomik eşitlikten yoksun kaldığı, istismar, kötü muamele, ücret adaletsizliği, hak ihlalleri nedeniyle yoksulluk içinde yaşadığı anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak ülkede çalışma şartlarıyla ilgili iyileştirmeler yapılmayıp, elde edilen gelirin adil bir şekilde paylaşılması ile çalışma barışı sağlanamaması halinde gelecekte Güney Afrika'da yerli halkın ekonomik hakları için mücadeleye girişeceği bunun da ülkenin gelişmesi açısından büyük bir tehlike yaratacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

¹⁶ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/afrikanin-ekonomik-varligi-10-yilda-yuzde-13-artti/1279743>

¹⁷ <https://swedwatch.org/en/regions/africa-south-of-the-sahara/mining-communities-provide-accounts-human-rights-challenges/>

- Blackwood, B. M. (1930). *Racial differences in skin-colour as recorded by the colour top*. (Cilt 60). Journal of the Royal Anthropological Institute vol.
- Cornon, M. (1987). *Afrika'nın Çağdaş Tarihi*. Tahran: Emir Kebir.
- Fratz, F. (1980). *Afrika Devrimi Dünya Devrimi*. (B. Aferid, Çev.) Tahran.
- Luisruv, S. (1972). *Keşv ve Estemar Afrika (Afrika'nın Keşvi ve Sömürgecilik)*. Tahran: Bondyde Yayınları.
- Omran, M. (1974). *Nehzethaye Zedesremari der Afrika (Afrika'da Anti Sömürgecilik Hareketleri)*. (M. Hekimi, Çev.) Tahran: Nesli Cevan.
- Tuncalı, E. (1966). *Uyanan Afrika Kara İhtilal*. İstanbul: Kitapçılık Ticaret Limited Şti. Yayınları.
- Uçkan, G. (1986). *Çağdaş Sömürgecilik Ve Emperyalist Yayılma Örneği Güney Afrika Cumhuriyeti*. İstanbul : Yarım.
- <https://daniellehistory12.weebly.com/soweto-massacre.html>, erişim tarihi ,15.03.2019
- <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/guney-afrika-nin-isyan-mahallesi-soweto-15008164>, erişim tarihi,13.03.2019
- <https://t24.com.tr/haber/guney-afrikada-neler-olmustu-1.219930>, erişim tarihi,03.03.2019
- <https://swedwatch.org/en/regions/africa-south-of-the-sahara/mining-communities-provide-accounts-human-rights-challenges/>, erişim tarihi,20.03.2019
- Apartheid Altında Eğitim,
- <http://www.axl.cefan.ulaval.ca/afrique/afriquesud-2Hst.htm>, erişim tarihi,03.03.2019
- <https://www.history.com/this-day-in-history/massacre-in-sharpeville>, erişim tarihi, 02.03.2019
- <http://www.mfa.gov.tr/guney-afrika-kunyesi.tr.mfa>, erişim tarihi, 01.03.2019
- <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/afrikanin-ekonomik-varligi-10-yilda-yuzde-13-artti/1279743>, erişim tarihi, 02.03.2019